

प्रस्तावना

सांगोला शहराचा स्थानिक इतिहास लिहिण्याची प्रेरणा व मार्गदर्शन कॅ. ग.ह.सरे व मा.प्राचार्य होळकर यांनी केले. त्यांचा मी ऋणी आहे.

सांगोला नगरपालिकेचे संपूर्ण रेकॉर्ड पहाण्यास प्रशासक श्री भाटेसाहेब व मुख्याधिकारी मा.श्री.राज्योपाध्ये यांनी परवानगी दिली. सध्याचे नगराध्यक्ष त्याचे सहकारी व कर्मचारी वर्गाने वेळोवेळी सहकार्य केले. नगरपालिकेचे १८५६ ते १९३० पर्यन्तचे रेकॉर्ड मोडीत होते त्याचे बालबोध लिपीत स्यांतर श्री.दादोबा कुलकर्णी यांनी करून दिले. नगरपालिकेचे माजी नगराध्यक्ष, पदाधिकारी व सेवक वर्ग यांनी नगरपालिकेच्या प्रशासनाविषयी व विकासात्मक कार्याविषयी माहिती दिली या सर्वांचे मी आभार मानतो.

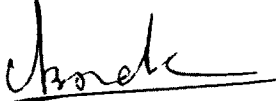
सांगोला येथील राजकीय सामाजिक चळवळीच्या माहितीसाठी स्वातंत्र्य सैनिकांनी, समाज सेवकांनी व विद्यमान आमदार इत्यादींनी मोलाचे सहकार्य केले या सर्वांचा मी आभारी आहे.

मुंबई येथील शासकीय पुरातत्व विभागाच्या पदाधिका-यांनी व त्यांच्या सेवकांनी सांगोल्याबाबतची राजकीय सामाजिक चळवळीबाबतचे रेकॉर्ड दिले. पुणे येथील भारत इतिहास संशोधक मंडळाच्या पदाधिका-यांनी व सेवकांनी सांगोल्याविषयीची प्रकाशित व अप्रकाशित साधने उपलब्ध करून दिली. गोसले इन्स्टिट्यूट ऑफ पॅलिटिक्स अँड सोशल सायन्सेसच्या ग्रंथपालनी सुस्वातीपासूचे गॅझेटियरस, सेन्सस व इतर माहिती दिली. पुण्याच्या शासकीय पुरातत्व विभागाच्या संचालकांनी सांगोल्यातील पेशवेकालीन महसुल विषयीची माहिती मराठीमध्ये उपलब्ध करून दिली. डॉ.के.एन.चिटणीस, डॉ.अ.रा.कुलकर्णी व डॉ.शोभना ताई गोसले यांनी मार्गदर्शन व सहकार्य केले. सांगोल्यातील राजकीय व सामाजिक चळवळीविषयीची माहिती दैनिक केसरी व सोलापूर समाचार, यांच्या संचादकांनी सर्व अंक पहाण्यास दिले. या सर्वांचे

मी मनःपूर्वक आभार मानतो.

माझ्या प्रबंधास माझे मुख्तर्य व मार्गदर्शक डॉ. व्ही.एस.कदम यांनी तर अगदी प्राथमिक ज्ञानापासून मला मार्गदर्शन केले व हा प्रबंध पूर्णत्वास आणला. यासाठी त्यांनी आपला अमूल्य वेळ सतत दिला. इतिहास विभागप्रमुख डॉ.बी.आर.कांबळे यांनी अडवणीच्या काळात मोलाचे सहकार्य व मार्गदर्शन केले. माझे मित्र डॉ.कृष्णा इंगोले यांनी हा प्रबंध पूर्ण करण्यास सतत मदत केली या सर्वांचा मी अत्यंत ऋणी आहे.

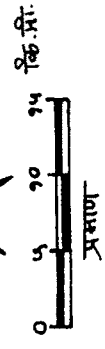
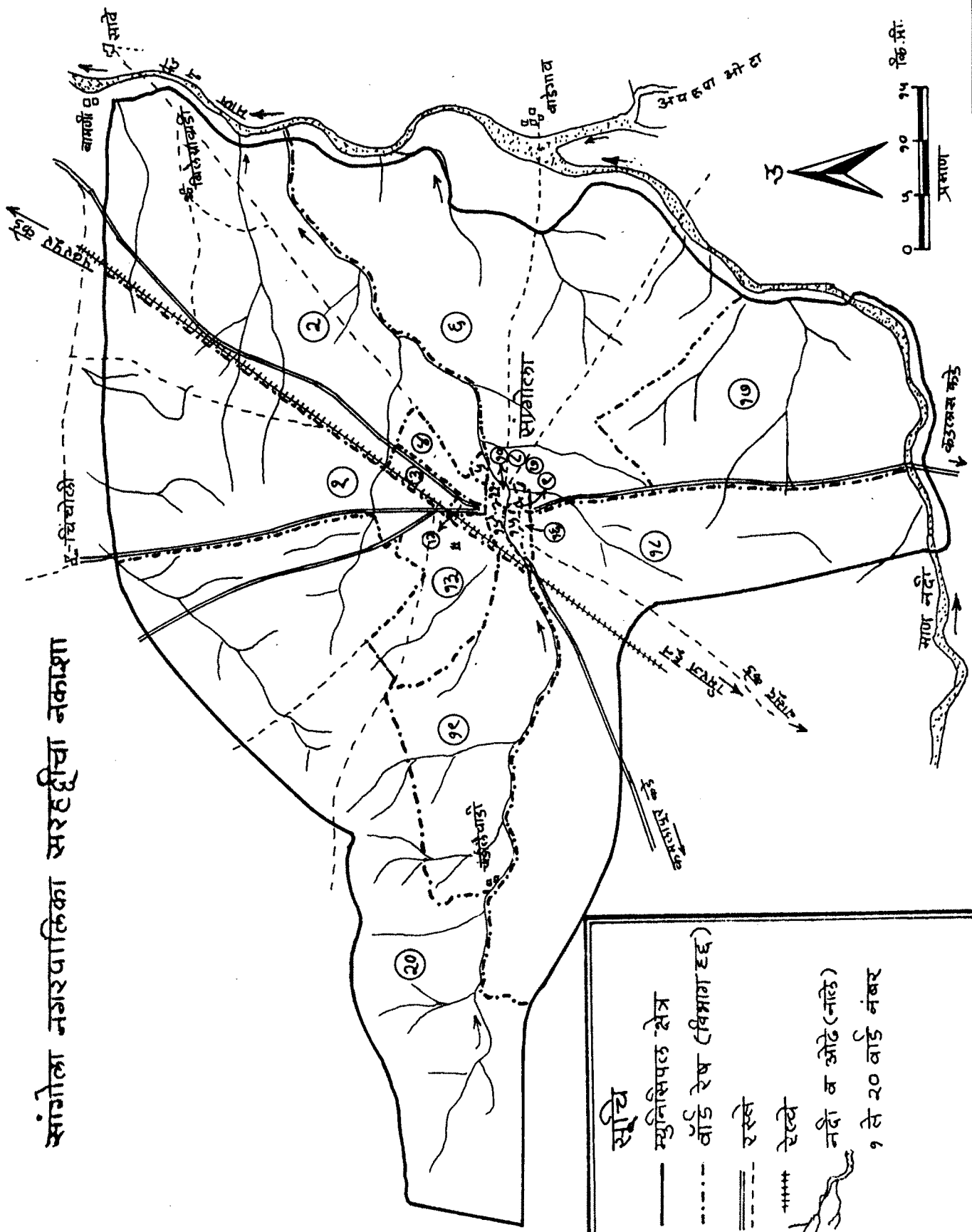
हा प्रबंध पूर्ण करण्यासाठी मा.प्राचार्य य.ना.कदम, प्राचार्य एन.एस. मगर, प्राध्यापक बंधूनी व.सा.सुधामती या सर्वांनी प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहकार्य केले या सर्वांचा मी आभारी आहे.

प्रा.बी.के. लोढे.

अ नु क र्म णि का

	पृष्ठ क्रमांक.
प्रकरण १. प्रास्ताविक - विषयाचे महत्त्व भौगोलिक परिस्थिती, ऐतिहासिक परिस्थिती.	१
प्रकरण २. सांगोला नगरपालिका प्रशासन.	२७
प्रकरण ३. सांगोला नगरपालिकेची आर्थिक परिस्थिती.	५१
प्रकरण ४. सांगोला नगरपालिका-लोकोपयोगी कार्य	९०
प्रकरण ५. सांगोल्यातील सामाजिक आणि राजकीय चळवळी.	१२३
प्रकरण ६. उपसंहार	१३९
परिशिष्टे	१४६
संदर्भ ग्रंथ	१६३

सांगोला नगरपालिका सरहद्दीचा नकाशा

- सांगोला**
- म्युनिसिपल क्षेत्र
 - - - - - वॉर्ड रेषा (विभाग दृष्ट)
 - ==== रस्से
 - ++++ रेल्वे
 - ~~~~ नदी व ओढे (नाळे)
 - 9 ते 20 वॉर्ड नंबर